

Geachte heer Bouma,

In bijlage stuur ik u mijn reactie op het Advies van de Commissie van Geel (vanaf nu "het advies") m.b.t. Oostvaardersplassen (vanaf nu OVP). Ik heb voor het bestuderen van het advies en het opstellen van mijn reactie een aantal dagen nodig gehad, daar ik erg graag dat advies als "de beste oplossing" had beschouwd, maar dat lukt mij en anderen niet. Naar ons inzicht heeft de Commissie, hoewel haar doelen zeker integer zijn geweest m.b.t. het opheffen van het dierenleed, toch de basisstructuur van het project-OVP in tact gelaten, en daarmee in feite "de deskundigen, te weten Frans Vera en Han Olff en hun medestanders", hoewel misschien in iets gematigde vorm, de mogelijkheid gegeven om door te gaan met hun rewilding-experimenten en onderzoeken, terwijl daar nu juist de schoen wringt. In bijlage ga ik niet uitgebreid in op rewilding, en u zult daar ook van op de hoogte zijn, maar wij zien daarvan vele grote risico's, en als die ontwikkeling doorzet, en er grote subsidiestromen vrijgemaakt worden om overal in heel Europa dat soort projecten op te starten, dan zitten we over een paar jaar met nog veel grotere problemen dan die van OVP. De commissie van Geel maakt daar geen einde aan, en doet daar ook geen richtinggevende uitspraken over, maar stelt eigenlijk niet meer dan dat "men wel met dierenwelzijn rekening dient te houden", en vertrouwt vervolgens die rewilders op hun blauwe ogen, terwijl het vertrouwen op het verlenen van voldoende zorg van deze mensen aan de door hen ge-(mis-)bruikte dieren door vele jaren van schrijnende ervaringen bewijsbaar ongegrond blijkt te zijn. Het dierenleed zal door rewilding in de toekomst alleen maar toenemen, en de controle is niet goed georganiseerd, en de critici worden effectief mond dood gemaakt en buiten de deur gehouden. Zo zal voor ons als kritische volgers van OVP de reële situatie m.b.t. dierenwelzijn in de door de Commissie van Geel voorgestelde afgesloten kern oncontroleerbaar zijn, en SBB kan haar om dierenwelzijn bezorgde en daardoor kritische volgers van haar beleid m.b.t. de door haar gehouden dieren daar ook effectief van buitensluiten. Bovendien maakt deze structuur een structurele jacht op grote schaal noodzakelijk, wat wij strijdig achten met het doel van natuurbescherming. Hoe langer ik op het advies en een reactie daarop broedde, hoe meer de twijfels toesloegen, en datzelfde hoorde ik van meerdere personen.

Een voorbeeld: Gisteren ben ik de vegetatie in OVP gaan bekijken, en mijn eerste indruk is dat er veel te weinig gras voor de resterende grote grazers is, en dat deze dus vooral de kruidachtige planten eten die er massaal groeien en die grote delen van het gebied domineren. Ik heb de voedselopname van een groepje paarden van heel dichtbij gedurende enige tijd geobserveerd, en zag dat de paarden ook Akkerdistel, Grote brandnetel en Zwarte peper eten, bij gebrek aan gras. Door honger gedreven moeten ze ook wel, want er is niets anders beschikbaar. Het verhaal dat er nu voldoende gras aanwezig zou zijn is simpelweg onwaar, maar SBB komt daar mee weg omdat politici de uitspraken van SBB niet voldoende laten controleren door onafhankelijke deskundigen. De basisfout is dat politici afgaan op uitspraken van deskundigen die hun eigen werk beoordelen, en die dus geen onafhankelijke uitspraken doen. Zo is in "het advies" de visie van de grote gangmakers van rewilding overduidelijk, en dat die uiterst positief over rewilding zijn is logisch, want er gaat veel geld in om en ook hun status en reputatie is er van afhankelijk. Na vele jaren in een bepaalde richting te zijn gegaan is het moeilijk om te erkennen dat je ideeën tot veel dierenleed en een onhoudbare situatie hebben geleid. Zo'n publiekelijk erkende "bewustwording" kun je niet van deze mensen verwachten, en als je dan als politicus meegaat in dat volgehouden foute verhaal verandert er dus niets ten goede voor de dieren die geslachtodferd worden aan deze foute ideeën en ontwikkelingen.

Onderaan pagina 2 van mijn reactie, onder punt 1, ga ik in op een veel beter alternatief voor de huidige structuur van het OVP-experiment, te weten zomerbegrazing met gehouden dieren van welke aard dan ook. Door die vorm van veehouderij toe te passen slaat men vele vliegen in één klap: het dierenleed zal opgeheven zijn; de aantallen heeft men onder controle; er sterven (vrijwel) geen dieren in het gebied en een overschot kan men voor de slacht gebruiken, en daar weer extra inkomen t.b.v. het natuurbeheer mee verkrijgen. En in de winter kan men dan met een hogere waterstand werken, wat gunstig is voor de rietvelden. Ook zullen er weer bosschages ontstaan die beschutting geven bij extreme wind en kou, en ook tegen de felle zon waar de dieren op dit moment weerloos aan blootgesteld zijn.

Ik denk dat ook op Europees niveau er regelgeving moet komen die gefokte en uitgezette dieren vele malen beter beschermd tegen het lot wat hen nu wacht. Het idee dat je een aantal dieren in een gebied kunt gooien en dat ze het vervolgens daar maar moeten zien te redden moet echt van de baan, en de controle op een afdwingbare zorg voor deze dieren, inclusief voeding in de winter en voldoende beschutting tegen extreme kou en een felle zon, moet gewoon van iedereen die iets met deze dieren van plan is geëist worden, met zware boetes bij overtredingen. Voor natuurbeheer moeten daarbij geen uitzonderingen gemaakt worden en het benoemen van gefokte en uitgezette dieren als "wilde dieren" is zowel theoretisch-filosofisch als in morele zin onjuist.

Ik hoop dat we u in deze visie aan onze zijde vinden. Ook wil ik u verzoeken deze e-mail met bijlage door te sturen aan andere leden van de Statencommissie Duurzaamheid.

Hoogachtend,

Ir. ....

Wageningen, 5 mei 2018

Betreft: Reactie op advies commissie van Geel, in aanvulling op mijn brieven:

- Open brief aan alle bij OVP betrokken bestuurders en politici, d.d. 28 maart 2018;
- Oostvaardersplassen (OVP) en het doelgericht en moedwillig aangebrachte dierenleed aldaar d.d. 8 april 2018
- Noodzaak tot aanpassingen in de wet- en regelgeving en de rol van een parlementaire enquête daarbij, d.d. 14 april 2018

=== === ===

Nieuwe brief aan politici en bestuurders, n.a.v. advies Commissie van Geel:

Een beter advies voor het OVP-beheer: Alleen zomerbegrazing met gehouden dieren !

De grote betrokkenheid van vele mensen uit het hele land, alle acties en vanzelfsprekend ook het voederen van de grote grazers (GG) in het Oostvaardersplassen-gebied (OVP) had samen maar één doel: het bestrijden van zeer ernstige aantasting van het dierenwelzijn van de GG aldaar. Eerder benoemde ik de behandeling van de GG in OVP door de beheerders als doelgerichte en moedwillige dierenmishandeling, en die formulering blijft staan. Ook handhaaf ik het verzoek om te komen tot een parlementair onderzoek met als hoofddoel om de oorzaken in de wet- en regelgeving welke deze langjarige dierenmishandeling op grote schaal mogelijk maakten op te sporen en te elimineren. Ik pleit opnieuw voor het beschermen van het recht van alle gefokte én uitgezette dieren op zorg en voeding, omdat vele dieren het op eigen kracht niet redden, wat nu voldoende is bewezen in OVP. Ik pleit ervoor dat het (zowel op Europees als op Nederlands niveau) bij wet onmogelijk wordt gemaakt om gefokte dieren ooit als “wilde dieren” te betitelen, daar dit een spelletje is van oernatuur-fantasten waardoor het voor hen mogelijk wordt om de GG te misbruiken in hun fantasieën, zonder zich daarbij zorgen te hoeven maken over het dierenwelzijn van deze dieren, hetwelk hen in feite ook geen lor interesseert. In die zin kun je spreken van dierenbeulen, en ik schrijf u deze brief met het verzoek om te onderzoeken welke bijdrage u als volksvertegenwoordiger kunt leveren om deze dierenbeulen in al hun diervijandige projecten en beheerplannen te stoppen. Dieren uitzetten en deze dan zonder zorg en voeding aan hun lot overlaten moet ook juridisch onmogelijk gemaakt worden, en daarvoor moet u als wetgevende macht stappen ondernemen.

Ik heb een aantal dagen de tijd genomen om het advies van de Commissie van Geel (vanaf nu “het advies”) door te nemen en op mij in te laten werken. In dat zeer brede advies speelt de zorg om dierenwelzijn een grote rol, en naar mijn inzicht zijn de pogingen om dat dierenwelzijn te waarborgen integer. Maar ook is het duidelijk dat in “het advies” het foute idee van een “fantastische natuur” in OVP klakkeloos is overgenomen en ook het idee van “natuurlijke processen” lijkt overgeschreven van “de deskundigen” die OVP opgezet hebben, en die door hun diervijandige opzet van het OVP-project al vele jaren een stroom van door honger en misère creperende dieren veroorzaken. In het advies wordt de basisstructuur van die opzet niet aangetast, en hoewel er enige matiging wordt aangebracht blijft de handhaving onduidelijk, en zullen de GG hoogstwaarschijnlijk ook de komende jaren gedurende vele maanden in de winterperiode in dezelfde diervijandige situatie moeten leven. In deze brief reageer ik alleen op dit aspect uit “het advies”, en ga ik alleen in op het leven en het welzijn van de GG in het begrazingsgebied, en alle andere aspecten van het advies laat ik buiten beschouwing.

De waarde van al die andere aspecten valt of staat met de mate waarin het dierenwelzijn gegarandeerd wordt, en omdat dat zeker niet het geval was, was (en is en blijft) dat ook het punt waarom zovelen in actie kwamen en blijven komen.

Zowel in “het advies” alsook in het beleid van de Provincie Flevoland wordt die zorg om dat dierenwelzijn slechts gezien vanuit de maatschappelijke onrust die ontstaat als dat dierenwelzijn niet gegarandeerd is, maar de oorzaken van dat dierenleed worden niet expliciet benoemd, en ook de opzet van het OVP-project wordt niet fundamenteel aangetast. Ook in “het advies” blijven de GG in de winter in het gebied, blijven ze afhankelijk van wat het gebied hen te bieden heeft, en blijft vroeg-reactief afschot de manier om te selecteren tussen zwakkere en sterkere dieren. Eerder, en in deze brief opnieuw, spreek ik van moedwillig en doelgericht aangebracht dierenleed, maar die formulering is niet in “het advies” overgenomen, en de gedane voorstellen zullen dat dierenleed ook niet kunnen wegnemen, omdat de opzet van de begrazing simpelweg fout blijft.

Eerder schreef ik diverse stukken aan politici en voor OVP verantwoordelijke bestuurders, maar ik kreeg daar maar weinig reacties op. Ik heb ook niet de indruk dat deze zaak erg speelt in de Tweede kamer, en men zal misschien stellen “dat het maar dieren zijn waar het om gaat”. De Provincie Flevoland is aan zet, en “het advies” was op hen gericht en daar moet men in de komende maanden de keuzen voor het beheer van OVP maken. Met deze brief wil ik daarom de verantwoordelijken bij de Provincie een veel betere oplossing aanreiken, maar ook stuur ik deze brief weer aan de Tweede kamerleden aan wie ik mijn eerdere brieven stuurde, omdat OVP slechts een voorbeeld is binnen een ontwikkeling die we de komende jaren op veel grotere schaal zullen gaan zien, en omdat daar de Tweede kamer wel degelijk een visie op zal moeten hebben. De Tweede kamer zal moeten onderzoeken of de huidige wet- en regelgeving nog wel deugt om die ontwikkeling het hoofd te bieden. Het OVP-verhaal moet verbreed worden naar het fenomeen “rewilding” in brede zin, wat iets is dat zeer ernstige consequenties kan hebben en ook gevaarlijke ontwikkelingen voor grote delen van het platteland kan inluiden, en waarvoor het OVP-project in feite slechts een vooruitlopend proefproject is.

Eerst over het OVP-project in strikte zin: In OVP wil men meerdere doelen combineren:

1. Voldoen aan vereisten voor N2000: begrazing is nodig om open graslanden te houden;
2. Een experiment met rewilding, om te onderzoeken of het laten bestaan van “natuurlijke processen” leidt tot een situatie met rijkere meer complete ecosystemen en meer soorten, en vooral ook veel kosten voor het gangbare natuurbeheer uitspaart.
3. Een soort safaripark constructie waar mensen tegen veel betaling op safari kunnen gaan, om dan vanuit een safaribus naar de grote kuddes grote grazers te kunnen kijken.
4. Het doel van velerlei onderzoek.

1. Ook in het advies blijft men het idee dat in OVP een soort replica-oernatuur moet ontstaan omarmen, en men gebruikt als argument dat dat moet vanwege de voor de N2000-doelen vereiste begrazing. Maar men lijkt niet naar alternatieve begrazingsvormen te hebben gezocht. In het advies wordt niet gesproken over bijvoorbeeld begrazing met oude landrassen, of met vee van boeren uit de omgeving, en ook het idee van zomerbegrazing wordt nergens genoemd, en naar mijn idee heeft men zich al direct overgegeven aan de ideeën van de “deskundigen” die verantwoordelijk zijn voor het dierenleed in de OVP. Maar dat verhaal klopt niet, en voor de voor N2000-doelen vereiste begrazing is ook zomerbegrazing met gehouden dieren voldoende. Vanaf oktober is er vrijwel geen productie van voor GG eetbare zaken meer en door dan de dieren uit het gebied te halen totdat deze productie

weer goed op gang komt hoeven er geen dieren van honger om te komen, en een overschot aan dieren kun je voor de slacht bestemmen, zodat je deze dieren niet “weggooit”. Voordeel van deze benadering is dat je veel exacter kunt sturen op aantallen, en dat je per jaar, of zelfs per maand, kunt bepalen hoeveel dieren je nodig hebt om de vegetatie open te houden. Je hoeft dan ook niet te werken met replica-oerdieren, maar ieder type rund en paard en geit en schaap of wat dan ook is hiervoor inzetbaar. Om de N2000-vereiste van open grasland voor Grauwe ganzen overeind te houden werkt de opzet die men nu al vele jaren toepast zelfs averechts, omdat de stuurbaarheid van aantallen afwezig is, waardoor vele vogelsoorten sterk achteruitgegaan zijn (zie bijlage). Door met zomerbegrazing met gehouden dieren te werken bereik je in één keer meerdere doelen: het dierenwelzijn is gegarandeerd; er zijn niet meer dieren dan een goed gevarieerde vegetatie aankan; in de winter kan de waterstand fors omhoog, wat erg goed is voor het riet, dat floreert bij een jaarlijkse variatie in de waterstand, van hoog in de winter tot laag in de zomer. Andere voordelen zijn dat er niet een schier oneindige hoeveelheid kadavers in het veld achterblijft, dat er mensen zijn die zich echt verantwoordelijk voor de dieren voelen en die meer verstand van dieren hebben dan alle voor de OVP-ellende verantwoordelijke deskundigen samen. Ook ziekten, verwondingen e.d. zijn beter te volgen, en hoewel er echt wel eens een dier zal verdrinken of zoekraken is de schaal waarop dat gebeurt vele malen kleiner dan nu het geval is. Ook zal dit de zorg van velen die het dierenleed niet meer kunnen aanzien sterk beperken of zelfs wegnemen, althans indien zij kunnen vertrouwen op de zichtbaar en voelbaar zorgzame houding van de mensen die dan verantwoordelijk voor de GG worden, wat nu alles behalve het geval is met de vooral op GG schietende mensen van SBB.

Het is duidelijk dat ook in de door de Commissie van Geel voorgestelde vorm er in de winter te weinig voer en zorg voor de kuddes grote grazers is en dat veel van deze dieren zullen sterven van de honger. Dat in het advies deze opzet toch gehandhaafd is is vanwege het “natuurlijke processen-verhaal” van Frans Vera. Maar dat verhaal heeft zijn ongelijk bewezen in het massale sterven gedurende vele winters, en dat verhaal staat ook los van de N2000 doelen. Door dat verhaal uit het OVP-beheerplan weg te strepen kun je weer terug naar de echte N2000-doelen, namelijk het openhouden van de graslanden vanwege vele bijzondere vogelsoorten. En omdat zomerbegrazing met gehouden dieren daarbij veel beter werkt is dat hele “natuurlijke processen verhaal” van Vera eigenlijk alleen maar een sta in de weg. Daar het tot zeer ernstige vormen van dierenleed leidt is het dus ook beter dat verhaal te vergeten als een dwaasheid die we nu hopelijk achter ons kunnen gaan laten. Het is aan het OM en de rechterlijke macht om te beoordelen of de lieden die op basis van die dwaasheden doelgerichte en moedwillige dierenmishandeling pleegden voor de rechter te krijgen, maar ikzelf en velen met mij zouden dat wel als rechtvaardig t.a.v. alle gecrepeerde GG ervaren, en mogelijk zouden zij hierdoor ook weer enig vertrouwen in de overheid kunnen herwinnen. Mijn overtuiging is dat wanneer een N2000-beheersplan afhankelijk is van het creperen van vele gefokte en uitgezette GG dat beheerplan herschreven MOET worden. Echte natuur- en dierenliefhebbers verafschuwen dat wat dieren al vele jaren wordt aangedaan in OVP, en wensen geen natuur op die basis. Er is niets mis met goed beheerde half-natuur (een term van Victor Westhoff).

2. Een experiment met rewilding:

Vanuit de ontwikkelingen in OVP zijn bepaalde mensen hun ideeën m.b.t. een wenselijke natuur in grote delen van Europa gaan ontwikkelen, en dat resulteerde in de plannen m.b.t. “rewilding” van meer dan 1 miljoen ha verlaten landbouwgronden. Men wil door heel Europa veel verlaten landbouwgrond “teruggeven” aan de natuur, en daar dan op grote schaal oernatuur ontwikkelen, met GG, diverse carnivoren en vele andere soorten. Het idee is dat die “pleistocene” oernatuur rijker en waardevoller is dan de natuur die zich in aanpassing aan menselijke cultivering heeft ontwikkeld. Deze

rewilders hebben een negatieve houding m.b.t. bos, dat ontstaan zou zijn nadat de GG werden uitgeroeid, en ook met landbouw hebben ze weinig, en urbanisering en het leeglopen van het platteland grijpen zij aan als iets positiefs, omdat daardoor veel marginale landbouwgrond vrijkomt. De vele nadelen en risico's van die leegloop van het platteland negeren zij, of ze zien ze simpelweg niet, en indien zij hun plannen kunnen doorzetten zal de terugkeer naar het platteland in die streken ook onmogelijk worden, daar de begrazing die landbouwgrond zal verwoesten, nog los van het gegeven dat veel van die grond door plaggen of afgraven ongeschikt wordt gemaakt voor landbouw.

Risico's van rewilding op grote schaal zijn dat deze gebieden definitief verloren gaan voor de landbouw en voor mensen die willen terugkeren naar de dorpen om daar op een eenvoudige manier te leven en duurzame ecologische landbouw te plegen vallen in die streken alle kansen daarop weg. En ander groot risico is dat, omdat met carnivoren de populaties van GG en andere dieren niet in de hand te houden zijn, er dus, net als in OVP, zeer grote kuddes kunnen ontstaan (zoals de Gnoes in Afrika of ooit de Buffels in de VS), en dat lijkt misschien mooi, maar deze zullen vroeger of later oncontroleerbare niveaus bereiken wat op termijn ook tot schade aan landbouwgrond kan leiden. Net als met de Edelherten op de Veluwe zal dat dan leiden tot de noodzaak van een enorm afschot. Het kan zijn dat jagers dat mooi werk vinden, maar voor een natuur- en dierenliefhebber is dat geen wenselijk perspectief. Die kuddes zullen trouwens ook vele soortenrijke vegetaties kapottrappen, en het uitsterven van aan landbouwcultuur gebonden soorten zal ongeremd doorzetten. De overbemeste graslanden in OVP bevatten vooral Ridderzuring en Grote brandnetel en zijn botanisch volkomen oninteressant. Waar grote kuddes grazen komt er veel stikstof en fosfaat in de bodem en verdwijnen alle soorten van schrale bodems. En of het dierenwelzijn van de dieren in dit soort grote vrij rondzwervende en door Wolven achterna gezeten kuddes is gegarandeerd is onduidelijk, zeker wanneer er weer eens een lange koude winter komt.

Het hoofddoel van rewilding komt voort uit het idee dat er door de mens veel natuur is verdwenen en door rewilding zou daarvan een deel hersteld kunnen worden. Vergeten wordt dat in de loop van de duizenden jaren dat de mens stapje voor stapje het land cultiveerde daar vele soorten voordeel van hadden en zich juist uitbreiden, de zgn. cultuurvolgers, en dat er rond de dorpen en landbouwgebieden daarop afgestemde ecosystemen ontstonden die geen enkel profijt trekken van rewilding. Het valt te veronderstellen dat vele van deze cultuurvolgers juist het loodje leggen en geheel uit die "nieuwe natuur"-gebieden zullen verdwijnen. In OVP is al bewezen dat ongeremde groei van populaties juist ook zeer schadelijk is voor vele soorten. En als er dan ook steeds meer wolven en bruine beren rondzwerven lopen de schapen en kalveren van de boeren blijvend risico en kan de belastingbetaler tot in het oneindige de doorgebeten dieren blijven vergoeden.

3. Over het safari-gebeuren in OVP wil ik kort zijn. Dat is een bron van inkomsten, maar voor het bereiken van de N2000-doelen heeft het verder geen enkele betekenis. Om in een vanwege de rijke avifauna aangewezen gebied safari's te organiseren om naar paarden en runderen te kijken is een gril van de beheerders om daarmee geld te verdienen, maar zou beter vervangen kunnen worden door een uitgebreid netwerk van wandelpaden en kijkschermen en een aantal uitkijktoren waarbij wandelaars op eigen gelegenheid door de drogere delen van het gebied kunnen wandelen. Om voor veel geld een paar uurtjes in een safaribus te gaan zitten om vanuit die bus zo naar GG te turen is in feite een compleet absurde toestand.

4. Over het doen van onderzoek: Ook in de veel wenselijker toestand van begrazing met gehouden dieren zijn er vele boeiende onderzoeken te doen, en onderzoek doen waaraan dieren opgeofferd

worden is uiterst onwenselijk, en wordt terecht bestreden. Het moet prettig zijn voor de onderzoekers om te weten dat er voor hun boeiende onderzoeken geen GG hoeven te creëren.

Samenvattend:

Wij vragen de verantwoordelijken voor het OVP-project om begrazing toe te passen volgens de methoden van de goed beheerde zomerbegrazing, waarbij de GG elders verblijven in de winter, en om zorg aan deze dieren te verlenen vanuit hun zorgplicht voor gehouden dieren.

Wij vragen de Tweede kamerleden en andere politici om met hen mede-Kamerleden samen stappen te zetten tot een parlementair onderzoek, om daarmee te zoeken naar gaten in de wet- en regelgeving die de langjarige, doelgerichte en moedwillige dierenmishandeling in OVP mogelijk maakten, om daarna die gaten vervolgens effectief te dichten, zowel op Europees als op nationaal niveau.